

İslamofobi'nin Panzehiri; Turizm

Islamophobie's Disease; Tourism

Mete SEZGİN*

Şehriban Kübra COŞKUN**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı İslamofobinin günümüzde geldiği noktaya değinmek ve de turizm sektörüne, aynı şekilde turizm sektörünün de İslamofobi üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Turizm hizmet sektörünün ülkelere olan ekonomik, sosyal, hukuki, kültürel, eğitim yönünden getirisi fazla olan bir sektör olması nedeniyle sanayi sektöründen sonra ülkelerin en çok tercih ettikleri sektörlerde ikinci sırada yer almaktadır. Ancak turizm sektöründe risk faktörünün yüksek olması, turizm sektörünü büyük oranda olumsuz etkilemektedir. Bu risk unsurları doğal ve beşeri olarak iki kısma ayrılmıştır. Araştırmada beşeri risk unsurları arasında yer alan İslamofobinin turizme olan etkileri araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizinden yararlanılmış, veriler araştırma konusunu içeren ikincil kaynaklardan oluşmuştur.

Sonuç olarak, yapılan araştırmada turizmin islamofobi üzerinde bir panzehir görevi oluşturarak islamofobiyi yok etmede büyük etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İslamofobinin ise turizmi olumsuz yönde etkilediği, turizme hiçbir olumlu katkısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Din, Fobi, İslamofobi

Abstract

The aim of this research is to address the current situation of Islamophobia and to investigate the effects of tourism sector on Islamophobia. Since the tourism service sector is a sector which has high economic, social, legal, cultural and educational returns to the countries, it ranks second after the industry sector in the most preferred sectors of the countries. However, the high risk factor in the tourism sector affects the tourism sector to a great extent. These risk elements are divided into two parts as natural and human. In this research, the effects of Islamophobia, which is one of the human risk factors, on tourism were investigated. In this research, content analysis of qualitative research methods was utilized and the data consisted of secondary sources including the research topic.

As a result, it is concluded that tourism is a major factor in the elimination of Islamophobia by creating an antidote function on Islamophobia. It is concluded that islamomophobia affects tourism negatively and has no positive contribution to tourism.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, metesezgin@hotmail.com

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
s.kubracoskun21@outlook.com

Key words: Tourism, Religion, Phobia, Islamophobia

Giriş

Turizm, kavram olarak günümüzde farklı bir boyut kazanmıştır. İnsanların yaşam şartları ile seyahat ile başlayan ve günümüze kadar birçok değişime uğrayan turizm, artık değişim kavramı ile iç içe girmiştir. Daha öncelerde yenilik kelimesi ile bir arada kullanılan turizm, şimdilerde farklılaşma ve farkındalık kavramları ile birlikte kullanılmaktadır. Herkes tarafından bilinen ve kullanılan kavramı ile turizm; kişilerin ikamet ettikleri yerden ayrılıp tekrar dönünceye kadar geçen süre içerisinde yapmış oldukları her türlü faaliyetlere denilmektedir.

Fobi sözlükte belli bir nesnenin, durumun veya etkinliğin yarattığı ve kişinin kendisi tarafından da yersiz veya aşırı kabul edilen usdışı, yoğun, inatçı bir korku şeklinde tanımlanmaktadır. Fobi normal bir insanın korkmayacağı durum, obje veya eylemden aşırı bir şekilde korkma ve kaçınma davranışında bulunmaktır (Karslı N., 2009:76)

İslamofobi, kelime anlamı olarak "İslam korkusu" demektir. Müslümanlara ve İslam dinine karşı süre gelen önyargı ve ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır. Müslümanlara karşı duyulan irrasyonel nefret, ayrımcılık, düşmanlık ve kin besleme anlamlarına gelmektedir. Kelime ilk kez 1991 yılında kullanılmış olup 11 Eylül saldırılarıyla gündeme getirilmiştir. Bugün İslamofobi dendiğinde hem İslam dinini tanımaktan ve öğrenmekten kaynaklanan bir korku, hem de bu korkuya dayanarak Müslümanlara karşı ayrımcılık ve düşmanlık yapılmasının meşru görülmesi anlaşılmaktadır (Kedikli ve Akça, 2017:59).

İslamofobi kavramı, Batılı devletlerin ve gayrimüslimlerin, tutumları ile buralarda yaşayan düşünürlerin, düşüncelerinden hareketle izah edilebilmektedir. Bunun çok sayıda örneklerini sıralamak mümkündür. Elbette, Batılı devlet ve düşünürlerin İslam dinine karşı duydukları ötekileştirici ve mücadele edici tutum sergilemelerinden kaynaklanan sebeplerden dolayı, özellikle Batılı ülkelerde İslamofobi'nin yaygın bir şekilde mevcut olduğu söylenebilir (Kaya ve Akıncı, 2018:85).

İslam dünyasına atfedilen bu fobi düşüncesi, hem Müslüman toplumu üzerine etkisi hem de turizm üzerine etkileri araştırılmıştır. Yapılan bu çalışmada turizm ve İslamofobi arasındaki iletişim ve etkileşimin olumlu olumsuz etkileri, turizmin İslamofobi üzerindeki etkisi, İslamofobi'nin de turizm üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Literatür Taraması

Turizm Ve İslamofobi İlişkisi

Turizm, bir hizmetler sektörüdür. İnsanlar turizm faaliyetlerine katılmadan önce gidecekleri yerin kültürünü, tarihini, coğrafi özelliklerini, gelenek göreneklerini, ekonomisini, konuştuğu dili, dini, ırkı, hatta hava koşullarına kadar en ince ayrıntısı ile incelemektedirler. Hatta ve hatta gidilecek ülkenin sınır komşularına kadar araştırma yapmaktadırlar. Kişiler yapacakları turizm faaliyetini belirlemeden önce gidecekleri ülkenin alt yapısı, hukuku, devlet yönetim şekline kadar inceleme yaparak ülkenin sadece turizm sektörü ile değil tamamen her şeyi ile turizmin gerçekleşebilmesi için bir etken haline gelmektedir. Daha çok alternatif turizm şekilleri gerçekleştirilmesine rağmen, insanlar sadece turizm çeşidiyle değil o bölgenin yaşam şartları, demografik özellikleri, eğitim düzeyi, inançları, etnik kökenlerine kadar o bölge veya ülke ile ilgili her şeyi irdeleyip araştırmaktadırlar.

Turizm sektörü hizmetler sektörü olmasından dolayı risk faktörü oldukça yüksektir. Bu risk faktörleri doğal ve beşeri olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Doğal faktörler, deprem, sel, fırtına, hortum, heyelan, çığ gibi tabiiatta gerçekleşen olayları ifade etmektedir. Beşeri faktörler ise, siyasi, hukuki, ekonomik, krizler, iç ve dış savaşlar, sağlık sorunları, güvenlik, terör gibi insanlar tarafından gerçekleşen olayları ifade etmektedir. Turizmde risk unsuru turizm faaliyetlerini gerçekleştirecek kişilerin seyahat hizmetini satın alma ve hizmeti kullanım sırasında, destinasyon bölgesinde algıladığı ve deneyimlediği

bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Çetinsöz ve Ege, 2012:161). Doğal veya beşeri oluşan bu risk faktörleri sebebiyle kişiler tarafından turizm ve seyahat unsuru gerçekleşmemektedir.

Turizm sektörü soyut özellik taşıdığından, risk faktörü oldukça yüksektir. Bir ülkede yaşanan doğal afetler, savaş, siyasi ve ekonomik kriz, terör, salgın hastalık gibi nedenler o ülkeye olan seyahat olgusunu en aza indirmekte hatta bu olgu durma noktasına gelmektedir. Son yıllarda en çok meydana gelen risk unsurlarından birisi olan terör ile çok fazla karşılaşmakta ve ülkelere turizm anlamında büyük zararlar vermektedir. Sadece ülke içerisinde olan savaş, kriz veya terör olayları değil aynı zamanda ülkeye komşu olan ülkelerin buldukları durumda o ülkeye turizm tercihleri konusunda büyük zararlar vermektedir. Örneği; Türkiye'ye sınır olan İran, Irak sorunu nedeniyle Türkiye'ye o yıl içerisinde gelen yabancı turist sayısında azımsanamayacak ölçüde düşüş görülmüştür. Başka bir örnekte ise, 2015-2016 yılları arasında Türkiye'de yaşanan arka arkaya bombalı saldırılar sebebiyle, Turizm sektörü durma noktasına gelmiştir.

İslam korkusu olarak atfedilen islamofobi, günümüzde oldukça yüksek seviyelerdedir. Bir zamanlar Yahudilere yapılan antisemitizm yani Yahudi düşmanlığı artık yapılmazken, şimdilerde ise Müslüman, İslam düşmanlığına yani İslamofobiye dönüşmüştür. Müslümanların varlığını istemeyen kişi veya gruplar tarafından oluşturulmuş tutum ve davranışları ifade etmektedir. Müslüman olmayan ülkeler kendi ülke sınırları içerisinde yaşayan Müslüman halka sözlü ve fiili saldırılar da bulunmaktadır. Müslüman halkın yaşamlarını zorlaştıracak bir takım çalışmalarda bulunmaktadır. Sadece Müslümanların yaşam koşullarını değil, özgürlüklerine ve de insan haklarına saldırıda bulunmaktadır. Müslüman olmayan insanlar Müslümanları kendi zihinlerine yerleştirdikleri ve kafalarında oluşturdukları imaj ile ötekileştirme, ayrımcılık, ırkçılık, nefret düşünceleri ile ötekileştirmişlerdir. Müslüman olmayan gayrimüslimler, Müslümanlarla aynı yerde yaşamak şöyle dursun varlıklarından dahi aşırı rahatsız olmaktadır.

Yaşanan bu olaylar turizmi derinden etkilemekte ve hatta sarsmaktadır. İslamofobi turizmi olumsuz yönde etkilemektedir. İslamofobi de turizmden etkilenmektedir ancak bu etkileşim daha çok olumlu yönden olmaktadır. İki faktörde birbirinden ayrılmaz bir bütündürler ve aynı zamanda birbirlerinden sürekli olarak olumlu veya olumsuz yönde etkilenmektedirler.

Turizmin, insanlarda Müslüman ve İslam'a karşı düşünce, tutum ve davranışları üzerindeki etkisi azımsanamayacak kadar büyüktür. Turistler gittikleri destinasyon bölgelerinde yaşayan yerli halk ile olan iletişimde hem etkilenen hem de etkileyen olmaktadır. Yaşanan bu durum sosyal ilişkiyi oluşturmaktadır. Sosyal ilişki en az iki kişi arasında gerçekleşen negatif, pozitif ve yüzeysel şekilleri oluşturmaktadır. Sosyal ilişki farklı durumlarda farklı tecrübelerle gerçekleşebilmektedir. Örnek olarak anne baba çocuk ilişkisi, işçi patron ilişkisi, öğrenci öğretmen ilişkisi, turist yerel halk ve turist turizm işletmelerinde çalışan personel ilişkisi olarak gruplandırılabilir. Turist ve bölge halkı arasındaki ilişki değişik zaman ve mekanlarda gerçekleşebilmektedir (Tayfun, 2002:2).

İnsanların genel anlamda iletişim ve etkileşime girdikleri yerler, alışveriş yaparken, tarihi veya kültürel alanları gezerken, seyahat esnasında veya buldukları otel işletmelerindeki personel ile iletişime geçilen alanlara olarak belirtilmektedir. Gerçekleşen bu etkileşim ve iletişim sonucunda kişiler o bölge veya ülke halkına karşı bir düşünce ve sevgi oluşturmaktadırlar. Tam bu esnada turizm İslamofobiye karşı bir panzehir görevi görmektedir.

Turizm olgu ve hareketleri kişilerin düşünce, davranış ve tutumlarında büyük oranda değişim olanağı sağlamaktadır. Turizm ve islamofobi ilişkisi için turizm eşittir İslamofobinin panzehridir denilebilmektedir. Turizm bir barış aracı veya farklı kültür ve kökten insanları bir araya getiren hatta birleştiren bir kurum olarak ifade edilmektedir. Turizm ile İslamofobinin önüne geçilebilir hatta İslamiyet ve Müslümanlık bu şekilde aktarılıp diğer insanlar tarafından benimsenmesi ve anlaşılması sağlanabilir. Sonuç olarak Turizm sektörü ile İslamofobinin ve islamofobik olgu ve olayların ilerlemesi önemli oranda durdurulabilir ve de tam tersi etki ile İslam sevgisi oluşturulabilir. Turizm İslamofobinin tersine insanları bir araya getiren, iletişim kurularak kültür, dil, din, tarih alanlarında iki

tarafı da etkileşim içerisine alan bir hizmetler sektörüdür. Turizmin İslamofobi üzerine olumlu etkisi varken, İslamofobinin turizm üzerine tamamen olumsuz etkisi vardır.

İslamofobik Olaylar Ve Turizme Etkisi

Her ne kadar islamofobi 11 Eylül 'ikiz kule' saldırılarıyla patlak verse de, islamofobi İslamiyet'in ilk tebliğ edilmişinden bu yana gayrimüslimler tarafından oluşturulmuş tutum, düşünce ve davranışları göstermektedir.

İslamofobik vakalar artmaya hatta tehlikeli bir hal almaya başlamıştır. SETA'nın 2018 yılında yayınlamış olduğu rapora göre bazı ülkelerdeki Müslümanlara karşı yapılan protesto ve saldırılar şu şekilde bildirilmiştir;

- Belçika'da 2018 yılı verilerine göre 70 İslamofobik olay gerçekleşmiştir. Gerçekleştirilen bu saldırılarda %74'nün kadınları hedef alması dikkat çekmiştir.
- Avusturya'da 2017 yılında Müslümanlara karşı 309 İslamofobik olay gerçekleşmiş ve 2018 yılında bu rakam %70 oranında artarak 540 sayısına ulaşmıştır.
- Fransa'da yaşanan İslamofobik olaylar ise, %54 oranında artarak 676 sayısına ulaşmıştır. Fransa'da bu olayların %3'ü fiziksel saldırı, %84'ü ırkçılık ve ayrımcılık, %13'ü ise kin, nefret şeklinde kendini göstermiştir.
- Almanya'da Müslümanlara yönelik ırkçılık ve ayrımcılığa yönelik geçtiğimiz yıl 678 saldırı gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu saldırılarda 40 cami hedef alınmıştır. Bu olayların yanı sıra ülkeye sığınan 775 mülteciye saldırı yapıldığı kaydedilmiştir. Müslüman ailelerin yaşadığı 173 hane de İslam karşıtlarının hedefi olmuştur.
- Norveç'te 2018 yılı verilerinde 151 dini ayrımcılık vakası gerçekleşmiş, bunların %91'i ise Müslümanlara yönelik olmuştur.
- Birleşik Krallık'ta 2011-2018 yılları arasında dini yönelik saldırılarda %415 oranında artış gözlenmiştir (<https://www.aa.com.tr>).

Avrupa parlamento üyelerinden Magid Magid, Avrupa Parlamentosu 'İslamofobi' konulu etkinlikte aşırı sağcı grubun Avrupa genelinde destek topladığını ve giderek güçlendiklerini sadece insan haklarına değil aynı zamanda güvenlik konusunda da büyük tehdit oluşturduklarını ifade etmiştir. Magid, aşırı sağcı grubun ortak özellikleri Müslümanlara karşı saplantılı olduklarını, nefret söylemleri ve ayrımcılık konusunun giderek şiddetlendiğini parlamentoda bildirmiştir (<https://www.aa.com.tr/>).

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'nın (SETA) 2018 yılında yayınlamış olduğu rapora göre; doğrudan ya da dolaylı olarak Müslüman karşıtlığını destekleyen temel dinamikler 2018 yılı analiz edilmiştir. 21 Eylül Avrupa'da İslamofobi ve dinsel hoşgörüsüzlüğe karşı mücadele günü olarak kabul edilmiştir. 21 Eylül hafta boyunca Müslümanlara karşı ırkçılığa dikkat çekmek ve İslamofobiyi engellemek amaçlı sivil toplum kuruluşları çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler. Ancak 2019 yılında 15 Mart'ta gerçekleşen Müslümanlara fiilen yapılan saldırıda 51 kişinin ölümü, 49 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan Christchurch terör saldırısı ile İslamofobinin yok edilmesine yönelik mücadelelerin önemini açıkça göstermiştir. AB Terörizm Durum ve Eğilim Raporuna göre aşırı sağcı grupların İslamofobik alanda giderek yükselmesi ve tehlikeli bir hale geldiğini bildirmiştir. Avrupa İslamofobi 2018 yılında yayınladığı raporda, ırkçılık ve insan hakları üzerinde uzman olan 39 kişi tarafından yapılan araştırmada, İslamofobik söylemlerin Avrupa kamuoyunda artık normal bir şeymiş gibi algılandığı, Müslüman karşıtlığının insan yaşamının hemen her yerine dağıldığı, Müslümanlara karşı şiddet eylemlerine zemin hazırladığını bildirmiştir (<https://www.setav.org/>).

Araştırmanın Konusu

Soğuk savaş sonrası tüm dünya ülkelerinin girmiş olduğu ekonomik kriz nedeniyle, ülkeye gelir sağlayacak ve ülkenin durumunu düzeltecek sektör olarak gelişmiş ülkelerin daha çok tercih ettiği sanayi sektörü ve turizm sektörünün yanı sıra, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler turizm sektörünü benimsemiştirler. Bu bağlamda ülkeler için önem arz eden turizm sektörünün risk unsurları içerisinde

yer alan islamofobi ve turizmin iletişim ve etkileşimi sonunda birbirleri üzerindeki etkiler araştırmanın konusunu oluşturmuştur.

Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Turizm ve İslamofobi alanında yapılmış olan akedemik çalışmaların değerlendirilmesi yapılarak, turizm ve İslamofobi etkileşiminin neden sonuç ilişkisi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda Dünya’da ve Türkiye’de turizm ve İslamofobi ilişkiselliğine odaklanan tezler, makaleler, kitaplar değerlendirilecektir.

Bu değerlendirme; turizm ve İslamofobi çalışmalarının hangi dönemde yapıldığını, hangi perspektifle ele alındığını ve hangi bilimsel yöntemlerin kullanıldığını ortaya çıkaracaktır. Özellikle turizm ve İslamofobi meselesinin uluslararası ve ulusal alanlarda ilgi duyulan bir konu olmasına rağmen yine de mevcut literatürü sorgulayan, nicel bir yöntemle araştıran ve tartışan bir çalışmanın bulunmaması bu tartışmanın önemini artırmaktadır. Bu gerekçe, aynı zamanda alana yönelim sağlayacak diğer araştırmacılara da katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma ulusal ve uluslararası alanda yapılan, turizm ve islamofobi adı altında dergi, makale, tez, kitap ve konferanslardan yararlanılarak turizm ve islamofobinin birbiri üzerine etkisini araştırılmıştır. Gayrimüslimlerin Müslümanlara atfettiği islamofobi ulusal ve uluslararası platformda araştırma ele alınmıştır. Araştırma dünya genelinde ve Müslüman bir devlet olan Türkiye ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Turizm ve İslamofobi ile ilgili yapılmış ulusal ve uluslararası alanda turizm ve islamofobi ile ilgili yapılan çalışmalar ele alınarak içerik analizi yapılmıştır. Uluslararası alanda yapılan bibliyografya çalışmalarından turizmin İslamofobi ile etkileşiminin etkisi üzerine derleme yapılarak tarama yapılmıştır.

İngilizce, Türkçe dilleri esas alınarak dergi, kitap, makale, gazete, medya gibi basın yayım araçlarından yapılan taramada 2019 yılı Eylül ayına kadar yapılmış çalışmalara ulaşılarak değerlendirme yapılmış, çalışmaların belli bir kısmında metin içerisinde detaylı bir şekilde (konu, amaç ve yöntem) ele alınmıştır.

Bu bağlamda turizm ve İslamofobi alanındaki çalışmaları değerlendirebilmek, elde edilen bulguları yorumlayabilmek, çalışmalar arasında neden sonuç ilişkisi kurabilmek ve sonraki çalışmalara yönelik önerilerde bulunabilmek için betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Temel, 2019 s.95).

Turizm ve islamofobi ile ilgili birlikte çalışma, 3 adet kitap, 2 adet makale ve 1 adet de uluslararası konferans da bildiri olarak sunulan, toplamda sadece 6 adet uluslararası alanda yurt dışında yapılan çalışmalar bulunmuştur. 2010 ve 2018 yılları arasında yapılan bu çalışmalar içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Türkiye’de ise hiçbir çalışma bulunmamaktadır.

Bulgular

Bir Araştırma Alanı Olarak İslamofobinin Panzehiri; Turizm

Bu çalışma eleştirel olarak seyahat ve turizm ortamlarına yerleştirilmiş İslamofobik uygulamalara odaklanmaktadır. Müslümanlar, özellikle diğer Batılı milletlere yolculuk yapanlar, 11 Eylül sonrası bağlamında, düşmanca oldukları düşünülen ortamlarda hareket özgürlüğünün sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümün önceliği, seyahat ve turizmin rolünü göstermektir. Batının İslamofobik tutumlarını tüm dünyadaki Müslümanlara karşı güçlendirmeye devam ettiği bildirilmektedir. Önemli olarak, tartışma eleştirel dini, oryantalist bakış açıları, etnik tespit ve yabancı düşmanlığı hoşgörüsüzlüğünün turizm deneyimlerini önemli ölçüde etkileme yollarını eleştirel bir şekilde vurgulama yapılmaktadır. Bu faktörler toplulukları turizmin küresel niteliklerini takdir etmekten marjinalize ettiği sonucuna varılmıştır. Müslümanlar Dünya’nın yüzde 25’ini oluşturmakta ve dünya

ülkelerinin hemen hepsinde önemli sayıda Müslüman nüfusu bulunmaktadır. Müslümanların çok olması nedeniyle turizm açısından Jafari ve Scott turizm ve İslamofobi üzerine şu araştırmayı yapmışlardır. Müslümanların inanç turizmi kapsamında yapmış oldukları Hac vazifelerine çoğunluğa, sürekli ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilen seyahat olgusunu incelemişlerdir. İslamofobinin ortadan kaldırılması için, İslamofobinin turizm ile etkileşimi sonucunda ortadan kaldırılılabileceği kanısına varılarak Müslümanların Hac merkezlerine gayrimüslimlerinde ziyaret etmeleri ve Müslümanlar ile hem turizm hem de İslamofobi anlamında olumlu sonuçların oluşması düşüncesi ile araştırma yapılmıştır (Scott ve Jafari, 2014 s. 1-19).

Uluslararası dini ve hac konferansları sırasında Kessler ve Raj tarafından sunulan bir bildiriye, turizm ve İslamofobiden bahsedilmiştir. İslamofobik olaylarda daha çok terörizm üzerinde durulmuştur. 11 Eylül'den bu yana yaşanan jeopolitik durum terör eylemlerinin gelişmesine ve aşırı radikalleşme ve dini aşırılıkçılık kavramlarını ifade etmektedir. Terörizm, İslam'la ilişkili Şeriat Yasasını referans alan katı ilkelere bağlı kalırken özgürlük, toplumsal cinsiyet eşitliği, eleştirel düşünme ve hoşgörünün bastırılmasına yol açtığına ulaşılmıştır. Sonuç olarak terörizm ve İslam, Müslüman topluluklar için sık sık önemli sonuçlarıyla ilişkilendirilmiştir. Terörizm her zaman var olmuştur, ancak "yeni aşırılıkçılık dalgası", kendi kendini ilan eden İslam Devleti altında benzersizdir, çünkü övgüye değer gruplarla iyi planlanmış eylemler gerektirmez ve dünya çapında terörist saldırıların izole edilmiş ve bireysel olarak yönetilmesini ve sahiplenilmesini teşvik etmiştir. Bu nedenle, her yerde herkesin potansiyel bir kurban olabileceğini ima edilmektedir. Bununla birlikte, Scott ve Jafari (2010), Raj ve Sarwar (2016) ve Raj ve Raja (2017), ikili bir sistemin kurbanı olduklarından Müslüman topluluğun en fazla risk altında olduğunu savunularak: Gerçekleştirilen terör saldırıları mağdurları yanı sıra, aynı dini bu saldırganların failleriyle paylaşarak, bir şekilde sorumlu ve hatalı olduklarına dair yanlış algılanma kurbanları oldukları öne sürdüklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle, Müslüman topluluklar seyahat ederken kendi ülkelerinde ve yurtdışında terörizm, aşırılıkçılık ve İslamofobyaya maruz kaldıklarını bu bağlamda turizm, Müslüman turistlerin Müslüman destinasyonları ve Helal kavramlarını anlamalarına ve deneyimlemelerine izin verirken Müslüman turistlerin güvenli ve dini bilinçli bir ortamda seyahat etmelerine izin veren İslami ve Helal Turizm'in ortaya çıkmasıyla jeopolitik duruma uyum sağlamak için geliştirilmesi gerektiği öne sürülmüştür. Cami turizmi, İslami turizmin merkezi unsuru olarak belirlenmiş, aynı zamanda bu makale İslamofobi ve bileşenlerini sunmanın yanı sıra turizmi nasıl etkilediğini açıklamayı da sunmaktadır. Turizm, sosyo-kültürel çatışmaları yaymak, ev sahiplerinin ve turistlerin birbirlerinden yararlanmalarını ve birbirlerinden faydalanmalarını sağladığı için gerginliği yaygınlaştırmak için uygun bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde, Cami Turizmi Müslüman toplulukların kurtarıcısı olabileceği bu araştırmanın konusunu oluşturmuştur (Kessler ve Raj, 2017).

Raj, Griffin ve Korstanje; turizm sektörlerine yönelik terörizm ve suç riski konulu çalışmalarında, turistlerin seyahat sırasında yüz yüze olan risk unsurdan bahsedilmiş ve özellikle terör ve nefret suç eylemlerinin turist üzerindeki etkileri ele alınmıştır. 11 Eylül saldırısından önce terör eylemlerinin ceza kanunları tarafından ele alındığı bildirilmiştir. Ancak bazı ülkelerin nefret suçu ile terörizm arasında bir bağlantı görmediklerini ve bu sebeple teröre ve suçlara karşı farklı muamelede bulunulduğu tespit edilmiştir. Yapılan terör saldırılarının bireysel değil farklı ideolojilerle yapılarak bir mesaj verilmeye çalışıldığı gözlemlenilmiştir. Yapılan bu çalışma suç, terör ve nefret eylemlerinin turizm üzerindeki etkisini hedefleyerek çalışmanın amacını oluşturmuştur. Suç oranının yüksek olduğu bölge ve şehirlerde turizmde düşüş yaşandığı tespit edilmiştir. İnternet ve medya resimlerine dayalı algılanan riskler nedeniyle bazı kontürler turizmde büyük bir düşüş yaşandığı tespit edilmiştir. Yöntem kısmında ise üç farklı ülke ele alınmıştır. Bu üç ülke arasındaki yapılan ayrımcılık ve suç unsurları analiz edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda terörizmin, üç ülkeyi de olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Suç, terörizm ve nefret suçu arasındaki bu karmaşık ilişkiler, turizm veya diğer sektörler üzerindeki etkinin değerlendirilmesini zorlaştırdığı sonucuna varılmıştır. (Korstanje, Raj ve Griffin; 2018 s. 1-35).

Ngo; yaşanan ırkçılık ve İslamofobi tecrübesini simüle etmek; 'somutlaştırılmış empati' ve politik turizm üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu makale, bu tür çabaların öncüllerini ve tuzaklarını

eleştirel bir biçimde incelemek için ırkçı dayanışma tarzını (yaşanmış deneyimlerin simülasyonları dediğim) ele almaktadır. İki ana örnek incelenmiştir: (1) ırkçılık deneyimini 'daha iyi anlamak için kullanıcıların bir hafta boyunca ırkçı bir karakteri' oynamaya davet edildiği 'Günlük İrkçılık adlı bir akıllı telefon uygulaması; ve (2) gayrimüslim kadınların bir gün için başörtüsü giymeye davet edildiği çeşitli "Tesettür Günü" yinelemeleri. Her iki örneğin de, iyi niyetli olsa da, örtülü Müslüman kadınların ve renkli insanların yaşadıkları deneyimlerin yalnızca 'ince' bir versiyonunu sunduğunu, bu somutlaştırılmış deneyimde ortaya çıkan epistemolojik ve fenomenolojik karmaşıklığı hesaba katmadıklarını savunmuştur. Dahası, her ikisinin de ilk elden tecrübe edilen yanlış fikir üzerinde devam ettiğini vurgulamıştır (Ngo; 2017 s. 107-123).

Yapılan bu çalışmada eleştirel olarak seyahat ve turizm ortamlarına yerleştirilmiş İslamofobik uygulamalara odaklanılmıştır. Müslümanlar, özellikle de diğer Batılı milletlere yolculuk yapanlar, 11 Eylül sonrası bağlamında, düşmanca oldukları düşünülen ortamlarda hareket özgürlüğünün sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın önceliği, seyahat ve turizmin rolünü göstermektir. Batının İslamofobik tutumlarını tüm dünyadaki Müslümanlara karşı güçlendirmeye devam etmesi İslamofobik olayları ortaya çıkarmaktadır. Önemli olarak, tartışma eleştirel dini, oryantalist bakış açıları, etnik tespit ve yabancı düşmanlığı hoşgörüsüzlüğünün turizm deneyimlerini önemli ölçüde etkileme yollarını eleştirel bir şekilde vurgulamaktadır. Bu faktörler toplulukları turizmin küresel niteliklerini takdir etmekten marjinalize edilmiştir (Stephenson ve Ali: 2010).

Çok kültürlülüğün başarısız olduğu bildirilen çok kültürlü bir toplumda, ülkelerinde yaşayan azınlık bir grup hakkında olumsuz algıları olan yerlilerin, turizm için o azınlık grubunun menşe ülkesini ziyaret etmelerinin daha az muhtemel olduğu bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Rapor da bu hipotezi sınamak için siyasi parti tercihini (aşırı sağ kanat seçmenleri, sol muadillerine karşı) bağımsız bir değişken olarak kullanılmıştır. Birçok insan, bir partinin imajına uygun olarak, ekonomik çıkarlarını, dinlerini, değerlerini ve ideolojilerini temsil eden oy kullanmaktadır. Bu makale göçmen düşmanlığını bir başka düşmanlık türü olan İslamofobi ve turizm davranışını açıklamak için yeni bir kavram olarak sunulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda algılamadaki farklılıklar, aşırı sağ seçmenlerle yeşil seçmen arasında var olduğu, çok haklı seçmenler Hollanda-Faslılar hakkında daha olumsuz algılara sahip olduğu, ayrımcı değişkenler, Hollanda-Faslılar hakkındaki algılara ilişkin olduğu, olumsuz algılar, çok fazla ziyaret etme hakkıyla olumsuz yönde ilişkili olduğu, turizm işlerinde göçmen düşmanlığının etkisi doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır (Moufakkir, 2014: s. 108-121).

Sonuç

Yapılan inceleme ve literatür çalışması sonucunda, İslamofobinin başlangıcının sadece İslamiyet'le alakalı değil, Hz. Adem'den bu yana tebliğ edilen tüm dinlere karşı gelinmesi, ötekileştirilme ve ayrımcılık uygulandığı görülmüştür. İslamofobinin de İslamiyet'le birlikte başladığı ve günümüze kadar gelen birçok olgu ve olayla karşılaşmıştır. Günümüzde ise dünyanın küçük bir kent halini alması, dünyanın her hangi bir yerinde olan olayların anında dünyaya yayıldığı şu dönemde İslamofobi hızlı bir şekilde yayılmakta ve de insanlık için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Şöyle ki; İslamofobiden sadece Müslümanlar değil, Müslümanlarla samimi ilişkiler kuran az da olsa birkaç gayrimüslim de etkilenmektedir. İslamofobinin yok edilmesi için ilk önce hem Müslüman hem de gayrimüslim devlet başkanlarının, hukuk sisteminin, eğitim sisteminin, yazarların, medyanın, basın yayın organlarının üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Bir an önce İslamofobinin önüne geçilmeli yoksa geri dönüşü olmayan, devasa sorunlara yol açacaktır.

Bir bütün olarak ele alınırsa, İslamofobi Müslümanların yaşamını tehdit eden, hak ve özgürlüklerini elinden alan, psikolojik ve fizyolojik zararlar veren, insanlar arasında ikiliği oluşturan bir tehdit unsurudur. İslamofobinin tam kavram karşılığı olmasa da İslam Düşmanlığı, İslam Korkusu olarak tanımlanarak Müslümanlara atfedilen terör damgası ile Müslümanlara yapılabilecek kötülüklerin yolunu açan bir pesimist düşünce, tutum ve davranışlar bütünüdür.

İslamofobi beşeri risk faktörleri içerisinde terörizm olarak tanımlanmaktadır. Ülke içinde ve dışında gerçekleşen saldırılara terörizm tanımlamasının yanı sıra Müslümanlara karşı büyük bir suç olan

islamofobi yani, 'Müslümanlar teröristtir' şeklinde ifade edilerek İslamiyet ve Müslümanlar bu korkunç iftiraya maruz kalmaktadırlar. Saldırıları gerçekleştiren kişi veya örgütlerin dini, dili, ırkı ne olursa olsun gayrimüslimler tarafından sadece Müslümanlara yönelik islamofobi üzerinden atfedilen terörist suçlaması ile İslam ve Müslümanlar sürekli karşı karşıya kalmaktadır.

Korstanje, Raj ve Griffin; turizmde risk ve güvenlik sorunları ile yapmış oldukları çalışmada şunları belirtmişlerdir. 'Turizm, genel olarak süregelen suç tehdidinin etkisine karşı oldukça hassas olan kırılgan bir endüstridir. Uluslararası alanda terörizm, acımasız suçların yanı sıra başka bir şeyi ifade etmektedir. Waldron, terörizmi bir "zorlama" olarak tanımlamıştır. Terörizm olaylarında doğrudan siviller etkilenecek, kişilerin hem kendi güvenliklerinden korkmasını hem de devlet ve ulusal güvenlik açısından bir korkuyu belirlemektedir. Bunların yanı sıra sivillerin özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Güvenlik kavramı, terörizm adı verilen yeni tehdit ışığında değişmiştir. Tehditle baş etmek için ceza adalet sistemi dışındaki olağanüstü önlemler uygun tepkiler olarak getiriliyor. Uluslararası terörizm ve nefret suçu, turist zihniyetini sıradan suçlarla bağlantılı olanlardan farklı şekillerde etkilediği vurgulanmıştır (Korstanje, Raj ve Griffin; 2018 s. 26).' Bu sebeple turizm endüstrisi, turistin zihninde yerleştiği imaj kavramı ile bir bütün oluşturmakta ve yaşanan bu olaylar sonucunda islamofobi turizm üzerinde caydırıcı, olumsuz tutum ve davranışların oluşmasına sebep olmaktadır.

Turizm ise İslamofobinin tam zıddı olarak, farklı kültürden, inançtan, ırktan, dilden, farklı yaşam tarzından birbirinden farklı insanları bir araya getirmektedir. Turizm hareketi ile insanlar gidip gördükleri yerle ilgili zihinlerinde oluşturdukları imajları turizm ile doğru düşünce, bilgi, fikir ve davranışlarla değiştirmektedirler. Turizm barış ortamı sağlayan bir etken olarak kabul edilebilir.

Yapılan bu çalışma sonucunda Turizmin sektörünün İslamofobik olaylardan tamamen olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. İslamofobinin turizme hiçbir getirisinin olmadığı, aksine turizmden birçok şey götürdüğü sonucu elde edilmiştir. O zaman İslamofobi turizm sektörünü olumsuz yönde tamamen yok ettiği gibi, turizmde İslamofobiyi olumlu yönde tamamen yok etmekte çıkarımında bulunulabilir.

Turizm sektörü ise İslamofobik olaylara panzehir görevi uygulayarak, kişilerde İslamofobik duygu, düşünce, tutum ve davranışlarda yüzde yüz bir değişim sağladığı tespit edilmiştir. Turizm hareketleri ile Müslüman ülkelere giderek yerel halk ile iletişime geçen Müslüman olmayan insanların, İslam'a ve Müslümanlara turizm hareketi sonrasında değişim sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Hatta turizm hareketi sonrasında ikamet ettikleri yere geri dönen insanların birçoğunun İslam'ı ve Müslümanları objektif bir gözle araştırdıkları ortaya çıkmıştır.

Kaynakçalar

Çetinsöz C. B. ve Ege Z., (2012), Turistlerin Demografik Özelliklerine Göre Risk Azaltma Stratejileri: Alanya Örneği, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2, Güz: 159 - 172, 2012

Karslı N., (2013), İslamofobi'nin Psikolojik Olarak İncelenmesi, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* Cilt 13, Sayı 1, 2013 ss. 75 -100

Kaya C. ve Akıncı A., (2018), Türkiye'de İslamofobinin Yansımaları, *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi* <http://dergipark.gov.tr/gumusgjebs> - ISSN: 2147-415X, Bahar-2018 Cilt: 7 Sayı: 13 (82-89)

Kedikli U. ve Akça M., (2017), Soğuk Savaş Sonrası Avrupa'da Artan İslamofobi, *TESAM Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy* Ocak - January 2017. 4 (1). 57 - 95 ISSN: 2148 – 2462

Kessler K. ve Raj R., (2017), Development of Mosque Tourism Framework as a Tool to Reduce Islamophobia, 2017

Moufakkir O., (2014), Göçün bununla ne alakası var? Göçmen düşmanlığı ve turizme etkileri, *Annals of Tourism Research* Volume 49, Kasım 2014, S. 108-121

Ngo H., (2017), Simulating the Lived Experience of Racism and Islamophobia: On 'Embodied Empathy' and Political Tourism, *Journal Australian Feminist Law Journal* Volume 43, 2017 - Issue 1 Pages 107-123 | Published online: 06 Jul 2017

Tayfun A., (2002), Turist Yerli Halk Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), ss. 1-12

Temel M., (2019), Türkiye'de Medya ve İslamofobi Araştırmaları, *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, Araştırma Makalesi, Haziran 2019, 2(1), 93-121

Kaynakçada Kitap Bölümü

Korstanje M. E., Raj R. ve Griffin K., (2018), Risk and Safety Challenges Facing Religious Tourism and Events, 2018 S. 1-34

Scott N. ve Jafari J., (2014), Muslim world and its tourisms, *Annals of Tourism Research*, Review Article, 2014 S. 1-19

Stephenson, M. ve Ali, N. (2010), "Bölüm 15 Turizm ve İslamofobi", Scott, N. ve Jafari, J. (Ed.) Müslüman Dünyasında Turizm (Bridging Turizm Teorisi ve Uygulaması, Cilt 2) Emerald Group Publishing Limited, Bingley, ss. 235-251

İnternet Kaynakları

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/setadan-avrupada-islamofobi-raporu/1597761> (Erişim Tarihi: 25.10.2019)

<https://www.setav.org/avrupa-islamofobi-raporu-2018-yayinda-eir20> (Erişim Tarihi: 24.10.2019)

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/avrupa-parlamentosunda-islamofobi-konulu-etkinlik/1592683> (Erişim Tarihi: 24.10.2019)